

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

De Minister van Veiligheid en Justitie
mr. I.W. Opstelten
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Afdeling Ontwikkeling

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t (070) 361 97 23
f (070) 361 97 15
www.rechtspraak.nl

21 april 2011

onderwerp Advies Wet tot wijziging van de Wet collectieve afwikkeling
massaschade

Geachte heer Opstelten,

Bij brief van 21 februari 2011, kenmerk 568550/11/6 verzocht u de Raad voor de rechtspraak (de "Raad") advies uit te brengen inzake de Wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering teneinde de collectieve afwikkeling van massavorderingen verder te vergemakkelijken (Wet tot wijziging van de Wet collectieve afwikkeling massaschade) (het "Wetsvoorstel").

Het Wetsvoorstel

Het grootste deel van het Wetsvoorstel strekt tot wijziging van wettelijke bepalingen die samen bekend staan als de Wet collectieve afwikkeling massaschade (de "WCAM"), namelijk de artikelen 7:907-910 van het Burgerlijk Wetboek ("BW") en artikelen 1013-1018 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering ("Rv"). Daarnaast wordt een wijziging voorgesteld van de bepaling die het collectieve actierecht regelt van stichtingen en verenigingen die aan bepaalde voorwaarden voldoen (artikel 3:305a BW).

De voorgestelde wijzigingen van de WCAM zijn in hoofdzaak ingegeven door de ervaringen die zijn opgedaan in procedures tot verbindendverklaring van collectieve schikkingen die tot dusverre, sinds de inwerkingtreding van de WCAM op 27 juli 2005, op grond van die wet zijn gevoerd. De voorgestelde wijziging van artikel 3:305a BW strekt ertoe om collectieve acties tegen te gaan door stichtingen of verenigingen die in werkelijkheid niet of niet voldoende de belangen vertegenwoordigen tot bescherming waarvan zij pretenderen op te treden.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 22 april 2011
kenmerk i
pagina 2 van 11

Gehoord de gerechten, adviseert de Raad als volgt.¹

Advies

Het Wetsvoorstel geeft aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen.

De introductie in artikel 3:305a lid 2 BW van het vereiste van voldoende representativiteit (ARTIKEL 1 van het Wetsvoorstel)

De hier bedoelde wijziging strekt zoals gezegd ertoe om collectieve acties tegen te gaan door stichtingen of verenigingen die in werkelijkheid niet of niet voldoende de belangen vertegenwoordigen waarvoor zij zeggen op te komen. Het Wetsvoorstel doet hiermee, naar blijkt uit de toelichting, op stichtingen of verenigingen die zich weliswaar opwerpen als belangenbehartiger van andere personen maar feitelijk worden gedreven door andere, namelijk vooral commerciële, motieven. Dit verschijnsel lijkt zich tot dusverre vooral voor te doen bij massaschades in de financiële sector. Om collectieve acties door zulke stichtingen of verenigingen te ontmoedigen wil het Wetsvoorstel, naast de voorwaarden voor collectieve acties die nu zijn neergelegd in artikel 3:305a leden 1 en 2 BW, in artikel 3:305a lid 2 BW de mogelijkheid opnemen dat een stichting of vereniging die een collectieve actie instelt niet-ontvankelijk wordt verklaard, als zij “gelet op de omstandigheden van het geval, niet voldoende representatief is ter zake van de belangen van degenen ten behoeve van wie de rechtsvordering is ingesteld”.

Naast de formele ontvankelijkheidseisen die volgen uit het huidige artikel 3:305a leden 1 en 2 BW (in het bijzonder de eisen dat de procederende stichting of vereniging volgens haar statuten de belangen behartigt waarvoor zij zegt op te komen, dat die belangen voldoende gelijksoortig zijn en dat eerst is getracht het gevorderde door middel van overleg met de gedaagde partij te bereiken) wordt hiermee een materiële ontvankelijkheidseis geïntroduceerd: het moet aannemelijk zijn dat de stichting of vereniging die aan de formele eisen voor een collectief actierecht voldoet ook daadwerkelijk optreedt ten behoeve van de bescherming van de belangen van andere personen, dus niet alleen in naam, bijvoorbeeld ten behoeve van eigen gewin. De rechtsingang door middel van een collectieve actie wordt op deze wijze gereserveerd voor stichtingen of verenigingen die metterdaad voor de bescherming van een collectief belang opkomen (in de woorden van het Wetsvoorstel: die ter zake van de gestelde belangen “voldoende representatief” zijn). Dit betekent het collectieve actierecht niet alleen nader af, maar draagt ook ertoe bij dat het feitelijk wordt gebruikt voor het doel waarvoor het is bestemd.

¹ De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklust van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechterlijke bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

de Rechtspraak

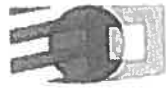
Raad voor de
rechtspraak

datum 22 april 2011
kenmerk
pagina 3 van 11

De nieuwe eis van voldoende representativiteit komt overeen met het representativiteitsvereiste dat is opgenomen in artikel 7:907 lid 3 onder f BW als grond voor afwijzing van een verzoek tot verbindendverklaring van een collectieve schikking op grond van de WCAM: de rechter moet het verzoek tot verbindendverklaring afwijzen als de stichting of vereniging die de schikking is aangegaan niet voldoende representatief is ter zake van de belangen van degenen ten behoeve van wie de schikking is gesloten. Deze maatstaf is nader ingevuld in de rechtspraak van het gerechtshof Amsterdam in procedures tot verbindendverklaring van collectieve schikkingen die tot dusverre op grond van de WCAM zijn gevoerd, vanuit hetzelfde gezichtspunt als hierboven beschreven. De eis van voldoende representativiteit is in zoverre bekend en zij wordt in de toelichting op het Wetsvoorstel bovendien verder uitgelegd. Naar het oordeel van de Raad is de opname van die eis in artikel 3:305a lid 2 BW een logische aanvulling op artikel 7:907 lid 3 onder f BW: als het ontbreken van voldoende representativiteit van een stichting of vereniging in de weg moet staan aan de verbindendverklaring van een collectieve schikking, valt niet in te zien dat een dergelijke, niet voldoende representatieve stichting of vereniging wel een collectief actierecht, door het instellen van een rechtsvordering tot bescherming van de belangen van andere personen, zou moeten toekomen. Een collectief actierecht en de verbindendverklaring van een collectieve schikking liggen immers in elkaars verlengde.

In procedures onder de WCAM is de eis van voldoende representativiteit tot nu toe een betekenisvol instrument gebleken om na te gaan of de bij collectieve schikkingen betrokken stichtingen en verenigingen daadwerkelijk en in voldoende mate de belangen vertegenwoordigen waarvoor zij zeggen op te komen. Die eis heeft aan de rechter (het gerechtshof Amsterdam) een bruikbaar handvat geboden om in de motieven van de betrokken stichtingen en verenigingen te treden en zich ervan te vergewissen dat deze strookten met de belangen van de personen ten behoeve van wie zij pretendeerden op te treden. De Raad verwacht daarom dat dit ook het geval zal zijn als het vereiste van voldoende representativiteit, als voorwaarde voor ontvankelijkheid van een collectieve actie, wordt opgenomen in artikel 3:305a lid 2 BW op de wijze die in het Wetsvoorstel is voorzien.

Opmerking daarbij verdient wel dat het vereiste van voldoende representativiteit als voorwaarde voor ontvankelijkheid niet zodanig zal moeten worden toegepast dat de mogelijkheid voor een collectieve actie feitelijk afhankelijk wordt van het aantal personen om de belangen van wie het gaat (en het collectieve actierecht dus numeriek wordt beperkt). Ook een in omvang beperkte groep van personen met voldoende gelijksoortige belangen zoals bedoeld in artikel 3:305a lid 1 BW kan immers baat hebben bij (rechtsbescherming door) een collectieve actie door een stichting of vereniging die hun belangen behartigt, terwijl de soepele afwikkeling van inbreuken op de rechten van zulke personen bij een collectief actierecht is gediend. De toepassing van het nieuw voorgestelde ontvankelijkheidsvereiste zou naar de mening van de Raad daarom strikt beperkt moeten blijven tot een toetsing door de rechter van de mate waarin de procederende stichting of vereniging zich daadwerkelijk de belangen aantrekt van degenen voor wie zij optreedt, de activiteiten die zij in dat kader ontplooit en de aannemelijkheid dat belanghebbende personen zich door haar vertegenwoordigd achten. Het nut van een zodanige toetsing zal zich in het bijzonder doen gevoelen waar andere, commerciële, belangen op de loer liggen, zoals bij massaschades in de financiële sector. Het verdient aanbeveling dat de toelichting op het Wetsvoorstel in de zojuist aangegeven zin wordt verduidelijkt.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

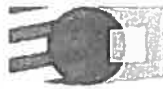
datum 22 april 2011
kenmerk T
pagina 4 van 11

Aantekening verdient verder nog dat de introductie van een representativiteitsvereiste in artikel 3:305a lid 2 BW niet het enige middel is om collectieve acties tegen te gaan door stichtingen of verenigingen die feitelijk vooral worden gedreven door motieven van commerciële aard en niet door de belangen van andere personen. De toelichting op het Wetsvoorstel vermeldt al dat een gedragscode voor stichtingen en verenigingen die zich opwerpen als belangenbehartiger voor anderen in voorbereiding is. Bij de toepassing van de WCAM verlangt het gerechtshof Amsterdam in hetzelfde kader dat de verzoekers tot verbindendverklaring antwoord geven, onder andere, op de vraag of en zo ja, op welke wijze, is voorzien in toezicht op de werkzaamheden van de stichting of vereniging die de belangen behartigt van de personen ten behoeve van wie de collectieve schikking is gesloten (artikel 2.2.2.3 onder c van het Landelijk procesreglement verzoekschriftprocedures handels- en insolventiezaken gerechtshoven). De grondslag hiervoor wordt gevonden in artikel 22 Rv in verbinding met artikel 7:907 lid 3 onder b en e BW.

De voorgestelde aanpassingen van artikelen 1013 lid 4 en 1017 lid 2 Rv (ARTIKEL III.A.3 en ARTIKEL III.D van het Wetsvoorstel)

In ARTIKEL III.A.3 en ARTIKEL III.D van het Wetsvoorstel wordt een aanpassing van artikelen 1013 lid 4 en 1017 lid 2 Rv voorgesteld om te bewerkstelligen dat processtukken die op een verzoek tot verbindendverklaring op grond van de WCAM betrekking hebben en de collectieve schikking waarom het gaat, via het internet beschikbaar zijn voor de personen die bij de schikking en het verzoek tot verbindendverklaring belang hebben.

De hier bedoelde aanpassingen sluiten in belangrijke mate aan bij de praktijk van de behandeling van WCAM-verzoeken zoals deze zich bij het gerechtshof Amsterdam tot nu toe heeft ontwikkeld. Daarin wordt gestreefd naar een zo transparant mogelijke procesgang, waarbij op de zaak betrekking hebbende stukken en de schikking waarvan de verbindendverklaring wordt verzocht (mede) toegankelijk worden gemaakt via een website van de verzoekers en, voor zover mogelijk, via een digitaal "dossier" op de website van de Rechtspraak. Het wettelijke kader voor een bevel aan verzoekers om de zojuist bedoelde stukken op een website te plaatsen wordt thans gevonden in de artikelen 1013 lid 5 en 1017 lid 3 Rv. Het uitdrukkelijk in de WCAM vastleggen van deze mogelijkheid, op de wijze die is voorzien in het Wetsvoorstel, stelt buiten twijfel dat daarvoor een wettelijke grondslag bestaat. Dit houdt een verduidelijking van de bestaande wet in, waartegen geen bezwaar bestaat.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 22 april 2011
kenmerk
pagina 5 van 11

De toegevoegde zevende zin aan artikel 1013 lid 5 Rv (ARTIKEL III.A.6 van het Wetsvoorstel) en de wijziging van artikel 1017 lid 3 Rv (ARTIKEL III.D.3 van het Wetsvoorstel)

In het Wetsvoorstel wordt in ARTIKEL III.A.6 voorgesteld om een zevende zin aan artikel 1013 lid 5 Rv toe te voegen, die de bevoegde rechter (dit is bij uitsluiting het gerechtshof Amsterdam) verplicht een uitdrukkelijke beslissing te geven over de oproeping van personen die geen woonplaats of verblijf in Nederland hebben voor de inhoudelijke behandeling van een verzoek tot verbindendverklaring van een collectieve schikking, in het geval dat een voor Nederland bindende internationale regeling of een Europese Unie-regeling niet een bepaalde wijze van oproeping voorschrijft. Een soortgelijke toevoeging wordt voorgesteld voor artikel 1017 lid 3 Rv met betrekking tot de aankondiging van de verbindendverklaring van een schikking aan de zojuist bedoelde personen, in beide gevallen als de schikking mede op hen betrekking heeft (ARTIKEL III.D.3 van het Wetsvoorstel).

De toegevoegde waarde van de hierboven genoemde toevoegingen valt op het eerste gezicht moeilijk in te zien. Naar de mening van de Raad bepalen de artikelen 1013 lid 5 en 1017 lid 3 Rv volgens hun huidige bewoordingen al voldoende duidelijk dat de rechter moet beslissen over respectievelijk de wijze van oproeping van en de aankondiging van de verbindendverklaring van een schikking aan de personen op wie de schikking betrekking heeft. Dat de rechter daarbij acht dient te slaan op Europese Unie-regelingen en verdragen waarbij Nederland partij is, voor zover daarin iets over deze onderwerpen is bepaald, spreekt volgens de Raad vanzelf. Evenzeer vanzelfsprekend acht de Raad het dat de rechter bij zijn beslissingen over de oproeping en de aankondiging aandacht zal moeten besteden aan personen die hun woonplaats of verblijf hebben in een land ten aanzien waarvan zulke regelingen en verdragen niet van toepassing zijn. Dat een uitdrukkelijke vermelding van dit laatste in de wet, uitsluitend ten aanzien van de zojuist bedoelde personen, de werking van de WCAM in verband met de collectieve afwikkeling van massaschade zal verbeteren, acht de Raad niet aannemelijk. Het noemen van een bepaalde groep van personen en het ongenoemd laten van anderen lijkt naar de mening van de Raad juist niet bij te dragen aan de duidelijkheid van de wettelijke regeling.

De voorgestelde wijziging van artikel 1013 lid 7 Rv (ARTIKEL III.A.8 van het Wetsvoorstel)

De in ARTIKEL III.A.8 van het Wetsvoorstel voorgestelde wijziging van artikel 1013 lid 7 Rv - waarbij wordt bepaald dat de rechter de inhoudelijke behandeling van een verzoek tot verbindendverklaring op grond van de WCAM kan aanhouden als hij van oordeel is dat de oproeping voor die behandeling onvoldoende aan de verzoekers bekende personen (dat wil zeggen, personen van wie verzoekers de namen en woonplaatsen hebben) heeft bereikt op wie de schikking waarvan de verbindendverklaring wordt verzocht, betrekking heeft - geeft aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 22 april 2011
kenmerk ---
pagina 6 van 11

De oproeping van belanghebbenden (hier: voor zover aan verzoekers bekend) voor de behandeling van een verzoek tot verbindendverklaring van een collectieve schikking strekt ertoe hun de gelegenheid te geven op het verzoek te worden gehoord. Het spreekt naar de mening van de Raad vanzelf dat die gelegenheid feitelijk niet bestaat voor belanghebbenden die verzoekers (op wie volgens artikel 1013 lid 5 Rv in beginsel de plicht tot oproeping rust) hebben verzuimd op te roepen of die de oproeping niet hebben ontvangen. Op het eerste gezicht ligt een wetwijziging zoals hierboven vermeld dan ook voor de hand, teneinde de mogelijkheid voor belanghebbenden om op het verzoek te worden gehoord te waarborgen. Op het tweede gezicht lijkt dit echter minder het geval. Bij de oproeping moet namelijk de datum of data voor de inhoudelijke behandeling worden vermeld en dienen uit wet, Europese Unieregelingen en Nederland bindende verdragen volgende termijnen in acht te worden genomen. Het aanhouden van de behandeling nadat belanghebbenden zijn opgeroepen betekent feitelijk, wil het beoogde doel worden bereikt (het waarborgen van de mogelijkheid te worden gehoord), dat die oproeping opnieuw zal moeten worden gedaan, met opgave van een nieuwe datum of data en wederom met inachtneming van de bedoelde termijnen. Niet alleen zou dit een belangrijke vertraging in de procesgang met zich meebrengen, ook kan het ertoe leiden dat de verzoekers onvoldoende worden aangemoedigd om de oproeping dadelijk zodanig te doen dat deze zoveel mogelijk aan hen bekende belanghebbenden zal bereiken. De verzoekers kunnen erop speculeren dat verzuimen voor hen geen nadelig gevolg (in de vorm van niet-ontvankelijkheid) zullen hebben en dat zij in voorkomend geval ten minste op een herstelkans, bij een aanhouding van de behandeling door de rechter, kunnen rekenen. De huidige wet kent deze nadelen niet: als de verzoekers niet dadelijk behoorlijk aan hun oproepingsplicht voldoen en de oproeping hierdoor onvoldoende belanghebbenden bereikt, lopen zij het risico van niet-ontvankelijkheid. Het ligt in de rede dat zij dit risico zullen willen vermijden. Dit alles leidt ertoe dat de voorgestelde wetwijziging naar het oordeel van de Raad geen verbetering van de collectieve afwikkeling van massaschade lijkt mee te brengen en pleit voor handhaving van de bestaande wet.

De voorgestelde toevoeging van een nieuw achtste lid aan artikel 1013 Rv (ARTIKEL III.A.9 van het Wetsvoorstel)

In ARTIKEL III.A.9 van het Wetsvoorstel wordt voorgesteld om een nieuw achtste lid aan artikel 1013 Rv toe te voegen, waarin wordt bepaald dat de rechter, voorafgaande aan de inhoudelijke behandeling van een verzoek op grond van de WCAM, een "regiezitting" kan bevelen om het verloop van de procedure te bespreken en daarvoor aanwijzingen en bevelen te geven.

Ook deze toevoeging sluit aan bij de processuele praktijk zoals die zich tot nu toe bij het gerechtshof Amsterdam heeft ontwikkeld. Gelet op de veelheid van punten, zowel formeel als materieel, die van belang zijn bij de behandeling van een verzoek tot verbindendverklaring op grond van de WCAM, is een regiezitting na de indiening van het verzoekschrift een aangewezen middel gebleken om de procesgang en de inhoudelijke behandeling van zo'n verzoek te versoepelen en zoveel mogelijk te voorkomen dat zich daarbij vermijdbare obstakels voordoen. Thans voorziet artikel 2.2.2.6 van het Landelijk procesreglement verzoekschriftprocedures handels- en insolventiezaken gerechtshoven, kenbaar via de website van de Rechtspraak, in de mogelijkheid van een regiezitting in WCAM-zaken. Een verankering van die mogelijkheid in de wet bevestigt en verduidelijkt deze.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 22 april 2011
kenmerk
pagina 7 van 11

De voorgestelde wijziging van artikel 1015 Rv (ARTIKEL III.C van het Wetsvoorstel)

Bijzonder gelukkig acht de Raad de voorgestelde wijziging van artikel 1015 Rv, waarin de schorsing en de mogelijkheid tot hervatting wordt geregeld van aanhangige rechtsgedingen die betrekking hebben op dezelfde aangelegenheid als een collectieve schikking waarvan op grond van de WCAM de verbindendverklaring is verzocht.

Artikel 1015 lid 1 Rv wordt volgens het Wetsvoorstel aldus gewijzigd dat lopende procedures van rechtswege (in de huidige wet: op verzoek van een partij) worden geschorst door de indiening van een verzoek tot verbindendverklaring van een collectieve schikking op grond van de WCAM. (De voorgestelde wetswijziging bevat een tikfout waar zij spreekt van “de inleiding” van dat verzoek in plaats van “de indiening”.) Dit betekent dat geen proceshandeling (meer) is vereist om schorsing te bewerkstelligen en voorkomt geschillen over de vraag of een aanhangige procedure wel of niet is, of moet worden, geschorst. De Raad is van mening dat dit voor de rechtspraktijk ten opzichte van de huidige wet een wezenlijke vereenvoudiging oplevert.

Voorgesteld wordt verder om aan artikel 1015 lid 2 Rv een bepaling toe te voegen die erop neerkomt dat geschorste procedures pas kunnen worden hervat nadat de termijn voor het doen van mededelingen waarbij gerechtigden tot een vergoeding krachtens een verbindend verklaarde collectieve schikking kunnen laten weten niet aan die schikking gebonden te willen zijn (de “opt out”-termijn van artikel 7:908 lid 2 BW), is verstreken. Ook dit acht de Raad een noemenswaardige verbetering. Zij bevordert immers dat belanghebbenden op grond van de inhoud van de verbindend verklaarde schikking en afweging van hun goede en kwade kansen als zij zich daaraan onttrekken, kunnen beslissen of zij al of niet aan de schikking gebonden willen zijn, zonder te worden afgeleid door (mogelijk niet gelijklopende) rechterlijke uitspraken in individuele procedures tijdens de “opt out”-termijn. De voorgestelde wijziging bewerkstelligt bovendien, zoals de toelichting naar het oordeel van de Raad terecht opmerkt, dat de evenwichtstoestand die door de collectieve schikking gevolgd door de verbindendverklaring daarvan is bereikt, gedurende de “opt out”-termijn blijft bestaan. Dit alles draagt volgens de Raad bij tot een soepele collectieve afwikkeling van massaschade.

De introductie van een preprocesuele comparitie voor het beproeven van een collectieve schikking in het ingevoegde artikel 1018a Rv (ARTIKEL III.F van het Wetsvoorstel)

Nieuw is de mogelijkheid voor het houden van een preprocesuele comparitie voor het beproeven van een collectieve schikking die artikel 1018a Rv wil invoeren (ARTIKEL III.F van het Wetsvoorstel). Een dergelijke comparitie zal kunnen worden gehouden voordat een rechtsvordering is ingesteld (dus voordat een geding aanhangig is), als “een veelheid aan personen door een gebeurtenis of gelijksoortige gebeurtenissen is benadeeld”. Een preprocesuele comparitie kan worden verzocht door een stichting of vereniging die de belangen van deze personen volgens haar statuten behartigt en door de partij die voor de betrokken gebeurtenis of gebeurtenissen verantwoordelijk wordt gehouden, dan wel door een van hen.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 22 april 2011
kenmerk
pagina 8 van 11

De mogelijkheid om de rechter in een vroeg stadium te betrekken bij het verkennen van de mogelijkheden voor een collectieve schikking in gevallen van massaschade is op zichzelf een interessante procesrechtelijke vernieuwing, die haar waarde in de praktijk zal moeten bewijzen. Zij kan voorts tot op zekere hoogte worden beschouwd als een voortzetting van artikel 87 Rv, toegesneden op gevallen van massaschade. De wijze waarop het voorgestelde artikel 1018a Rv deze mogelijkheid uitwerkt is naar de mening van de Raad echter in twee opzichten minder gelukkig. Allereerst zal een preprocesuele comparitie kunnen worden verzocht door één van de betrokken partijen, bijvoorbeeld alleen door een stichting of vereniging die zich als belangenbehartiger van andere personen opwerpt, zonder de instemming van de partij die voor de schade verantwoordelijk wordt gehouden (die vervolgens, volgens artikel 1018a lid 3 Rv, wel verplicht is te verschijnen).

Deze opzet leidt ertoe dat de rechter door één van de betrokken partijen bij de gerezen kwestie kan worden betrokken, ook als bij de andere partij geen bereidheid aanwezig is om aan een collectieve schikking mee te werken of om de mogelijkheden daarvoor tijdens een openbare terechtzitting te bespreken. Dit lijkt weinig zinvol. De gekozen opzet leidt voorts ertoe dat stichtingen of verenigingen waarvan allesbehalve duidelijk is of zij voldoende representatief zijn ter zake van de belangen die zij pretenderen te vertegenwoordigen, kunnen proberen een preprocesuele comparitie uit te lokken, bijvoorbeeld om zich op deze wijze publiekelijk te manifesteren teneinde belanghebbenden te "verzamelen", ook als zij daarbij handelen vanuit overwegend commerciële motieven. Het voorgestelde artikel 1018a Rv kent namelijk niet een vereiste van voldoende representativiteit zoals hierboven op p. 2-4 van dit advies besproken. De Raad is van oordeel dat een zodanig gebruik van de mogelijkheid om een preprocesuele comparitie te verzoeken niet met de eerder besproken beperking van het collectieve actierecht in artikel 3:305a lid 2 BW strookt, niet bij het representativiteitsvereiste van artikel 7:907 lid 3 onder f BW aan lijkt te sluiten en evenmin wezenlijk bij lijkt te dragen aan de totstandkoming van een collectieve schikking. Om al deze redenen verdient het volgens de Raad aanbeveling dat het voorgestelde artikel 1018a Rv zodanig wordt aangepast dat een preprocesuele comparitie voor het beproeven van een collectieve schikking alleen zal kunnen plaatsvinden op gezamenlijk verzoek van een stichting of vereniging die optreedt als belangenbehartiger en de partij die voor de opgetreden schade verantwoordelijk wordt gehouden. Dan staat immers ten minste vast dat aan beide zijden de bereidheid bestaat om tijdens een openbare terechtzitting de mogelijkheden voor een collectieve schikking te bespreken.

Bestaat die bereidheid in beginsel slechts aan één zijde, namelijk bij de belangenbehartiger(s) van de benadeelde personen, dan acht de Raad het meer voor de hand liggend dat op grond van artikel 3:305a BW een collectieve actie aanhangig wordt gemaakt tegen de partij die voor de schade verantwoordelijk wordt gehouden. Vervolgens zal de rechter in alle gevallen een schikkingscomparitie kunnen bevelen op grond van artikel 87 Rv, ook ambtshalve en ook al dadelijk na dagvaarding (dus voordat van antwoord is gediend).

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 22 april 2011
kenmerk
pagina 9 van 11

De voorgestelde bevoegdheidskeuze voor de preprocessuele comparitie in het eerste lid van artikel 1018a Rv (ARTIKEL III.F van het Wetsvoorstel)

Het eerste lid van het voorgestelde artikel 1018a Rv bepaalt dat de hierboven besproken preprocessuele comparitie zal plaatsvinden bij "de rechtbank", waarmee blijkens de toelichting wordt bedoeld op de sector civiel van de relatief bevoegde rechtbank. Deze bevoegdheidskeuze acht de Raad minder gelukkig.

De mogelijkheid voor een preprocessuele comparitie strekt ertoe het bereiken van een collectieve schikking te bevorderen, van welke schikking vervolgens op grond van artikel 7:907 BW de verbindendverklaring kan worden verzocht. De preprocessuele comparitie is dan ook in hetzelfde wettelijke kader geplaatst als de verbindendverklaring van een collectieve schikking, namelijk als onderdeel van de WCAM. De bij uitsluiting bevoegde rechter voor de beoordeling van verzoeken tot verbindendverklaring op grond van de WCAM is het gerechtshof Amsterdam, dat ter zake optreedt als rechter in eerste aanleg (artikel 1013 lid 3 Rv). Het Wetsvoorstel brengt hierin geen wijziging. Alleen al daarom acht de Raad het moeilijk te begrijpen dat een preprocessuele comparitie zoals hierboven bedoeld, die ook in het kader van de WCAM plaatsvindt en die hetzelfde doel (de collectieve afwikkeling van massaschade door een schikking) dient als de overige bepalingen van die wet, alleen zou kunnen plaatsvinden voor de relatief bevoegde rechtbank. Daarbij komt nog dat, volgens de huidige gerechtelijke indeling, een zodanige comparitie dan in beginsel bij negentien verschillende rechtbanken zou kunnen plaatsvinden. Het zou meer in de rede liggen dat een preprocessuele comparitie ook zal kunnen plaatsvinden bij de rechter die voor de toepassing van de rest van de WCAM bij uitsluiting bevoegd is, zodanig dat partijen ervoor kunnen kiezen een verzoek voor zo'n comparitie hetzij aan laatstbedoelde rechter, hetzij aan de relatief bevoegde rechtbank te doen.

Van belang hierbij is voorts dat artikel 7:907 lid 4 BW de rechter die over een verzoek tot verbindendverklaring van een collectieve schikking beslist (dus het gerechtshof Amsterdam), de bevoegdheid toekent te bepalen, kort gezegd, dat de door partijen overeengekomen schikking moet worden aangevuld of moet worden gewijzigd wil zij voor verbindendverklaring in aanmerking komen. Deze bevoegdheid wordt in het Wetsvoorstel iets anders verwoord maar blijft inhoudelijk in stand. In zoverre heeft de WCAM-rechter de bevoegdheid zich rechtstreeks in te laten met de inhoud van de collectieve schikking, afgezien van de beoordeling of deze overigens aan de wettelijke eisen voor verbindendverklaring beantwoordt. Vanuit het oogpunt van een soepele collectieve afwikkeling van massaschade acht de Raad het niet wenselijk dat er tegenstrijdigheden ontstaan tussen hetgeen de preprocessuele comparitierechter met het oog op het bereiken van een collectieve schikking aan partijen voorhoudt, en de beoordeling van die schikking door de WCAM-rechter naar aanleiding van een verzoek tot verbindendverklaring daarvan, die zoals gezegd tot een wijziging of aanvulling van de schikking kan leiden. Ook dit pleit ervoor partijen ten minste keuzevrijheid te geven om een preprocessuele comparitie te doen plaatsvinden voor de WCAM-rechter.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 22 april 2011
kenmerk
pagina 10 van 11

Op grond van het voorgaande verdient het naar het oordeel van de Raad aanbeveling dat de bevoegdheid tot het houden van een preprocesuele comparitie zal worden uitgebreid tot de rechter die over verzoeken tot verbindendverklaring op grond van de WCAM oordeelt, met toepassing van artikel 1013 lid 3 Rv. Een aanpassing van het voorgestelde artikel 1018a lid 1 Rv in deze zin is wenselijk.

Werklast

De werklastgevolgen van het Wetsvoorstel zijn naar de inschatting van de Raad niet noemenswaardig.

Weliswaar zal het Wetsvoorstel ertoe leiden dat de rechter zowel bij de toepassing van artikel 3:305a BW als bij de toepassing van de WCAM aandacht zal moeten besteden aan meer punten dan thans het geval is (en daarover gemotiveerd zal moeten beslissen), maar deze punten sluiten zo nauw aan bij de bestaande wet en, in het geval van de WCAM, de bestaande procespraktijk, dat van een wezenlijke taakverzwaring voor de Rechtspraak in het algemeen niet kan worden gesproken.

Het bovenstaande zal naar verwachting evenwel uitzondering lijden als in artikel 1013 lid 7 Rv een aanhoudingsmogelijkheid voor de behandeling van verzoeken op grond van de WCAM zal worden opgenomen zoals hierboven op p. 5 en 6 besproken. Dit zou van de rechter immers niet alleen een actieve beoordeling vergen van de vraag of de oproeping voor de behandeling van het verzoek voldoende aan verzoekers bekende personen heeft bereikt teneinde te beslissen of een aanhouding van de behandeling geboden is, maar in voorkomend geval zullen ook een nieuwe zittingsdatum of data en nieuwe termijnen voor de oproeping moeten worden vastgesteld en zal de rechter na hernieuwde oproeping (wederom) moeten beoordelen of daarna wel voldoende personen zijn bereikt.

Een verzwaring van de werklast van de Rechtspraak zal voorts voortvloeien uit de hierna te bespreken invoering van de mogelijkheid voor een preprocesuele comparitie teneinde een collectieve schikking te beproeven.

Naar verwachting zullen gelegenheden waarin voor gebruikmaking van deze mogelijkheid aanleiding zal bestaan zich echter niet veelvuldig aandienen, zodat de daaruit voortvloeiende verzwaring van de werklast overzienbaar is.